

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. VII. An divinatorum decretorum efficacia, ad statum innocentiam
Angelorum & hominum extendenda sit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

interiorem esse efficacem, quia voluntas con- A
sentit: particula *quia* non est sumenda in sensu
causali, sed illativo: seu secundum rationem
consequentiae, non secundum causam essendi.
Sicut idem S. Doctor quaest. 2. de veritate art.
14. explicat verba Origenis dicentis, *Quia futu-
rum est aliquid, ideo scitur à Deo antequam fiat, &
dicit hoc esse intelligendum secundum causam conse-
quentiae, non secundum causam essendi: id est in sen-
su illativo, non verò in sensu causali.*

153 Secundò responderi potest, quòd si D. Tho-
mas usurpet illam particulam *quia* in sensu cau-
sali, loquitur solum de causalitate materiali &
dispositiva, non autem de formali, vel efficiente.
In quo etiam sensu locutus est Dominicus Soto
cap. 15. de natura & gratia, ut ipsemet testatur B
in fine Commentariorum 4. libri sententiarum
pag. 1053. ubi resumens & repetens eadem ver-
ba quae scripserat in praefato libro de natura &
gratia, addit: *Quidam verò hoc taxare voluerunt
dicentes quòd nimium tribuerim libero arbitrio in ju-
stificationis causa. Et tamen, salvà semper Catholi-
ca Ecclesia censurà, arbitror necessario sic dicendum.
Assensus enim liberi arbitrii non est causa preveniens
motionem Dei, sed effectus ejusdem motionis, idem pra-
veniens liberum arbitrium. Est enim pulsatio & aspi-
ratio Dei ad corda nostra, similis aeri in fenestram
clausam aspiranti. Sed quia non aperit nobis eadem
corda ex necessitate, sed nobis liberè consentientibus:
quamvis causa prior efficiens quae nos convertit, sit ejus
spiratio, & motio preveniens; tamen dispositio mate-
rialis (quae hoc modo dici potest causa) est assensus no-
stra. Sicuti causa efficiens preveniens cur fenestra aperi-
tur, est aer intrans: sed causa materialis cur aer in-
trat, est quia fenestra aperitur.*

Ex quibus patet, Patrem Annatum in libro de
scientia media, frustra adducere Dominicum
Soto tanquam contrarium sententiae Thomista-
rum, cum illam variis in locis expressissimè do-
ceat, ut in Apologia Thomistarum fusè osten-
sum est.

Art. 6

ARTICVLVS VII.

*An divinorum decretorum efficacia, ad statum
innocentiae Angelorum & hominum
extendenda sit?*

154 Hucusque contra Molinam & alios Recen-
tiores pugnatum est, nunc contra Janse-
nium & sectatores ejus certamen instituumus; il-
le enim Author, quasi biceps, & dimidiatus Mo-
lina & D. Thomas allecla; isti adhaeret, dum ex-
plicat regimen & providentiam Dei respectu
hominis lapsi: illi verò, dum statum innocentiae,
& operationes primi hominis stantis & sani, ac
Angelorum gratiam & praedestinationem expo-
nit. Unde meritò de illo tale aliquid usurpari
potest, quale olim de eo, de quo dicebatur, & Se-
natorem perdidisse, & Monachum non fecisse.

155 Jansenius ergo divinorum decretorum & au-
xiliorum efficaciam respectu hominis lapsi cum
Thomistis agnoscit, sed eam ad statum inno-
centiae Angelorum & hominum non esse ex-
tendendam, cum Molina & aliis Recentioribus
contendit; atque hanc inter gratiam medica-
nalem Christi nobis concessam, & gratiam sani-
tatis Angelis & primis parentibus datam, sta-

tuit generalem differentiam, quòd illa moveat
& determinet liberum arbitrium ad bonum, illa
verò ejus nutum, seu motum, ac determinem-
tionem expectaret, eiq; quantum ad efficaciam
& usum subjeceretur. Idque principiis Augu-
stini adeò connexum putat, ut libro 8. de gratia
Christi Salvatoris cap. 2. scribere non dubita-
verit: *Gratiam efficacem ad omnes humana natura
status dilataram, ab Augustini sensibus esse remissi-
simam, & vi potius humana Philosophia, quam
Augustinane Theologia expressam & inventam. Tri-
tumque fundamentum gratiae medicinalis Christi
subverti, & scripturam subnervari, dum gratia
necessitas, non ex vulnere voluntatis, sed natura-
lis indifferetia, & omnium causarum subordinatio-
ne suspenditur.* Addit ibidem: *Qui medicinalem
Christi gratiam sic defendere conantur, ut eam in
praedeterminationem physicam transforment, omni-
statui hominum lapsorum & innocentium, extra
causa prima, & indifferetia voluntatis necessitam,
magis profectò Aristotelici, quam Augustiniani fan-
nam totius praedeterminatio sic asserta, non solum nullo
testimonio ejus probari potest, sed potius universam
doctrinam ejus inexplicabili confusione perturbat:
tollit enim differentiam integre lapsae voluntatis,
tollit differentiam duplicis adjutorii quo & sine quo;
obscurat veram radicem gratiae medicinalis, nec so-
nit intelligere veram naturam ejus, dum aequaliter
statuit illam praedeterminationem omnibus neces-
sariam Tandem concludit, differentiam illam
quam statuit inter gratiam medicinalem & gra-
tiam sanitatis, esse doctrinae ab Augustino tra-
ditae basis ac fundamentum, veram clavem quae
aditus in scripta ejus, & in palatium gratiae ape-
riendus est, annulum qui caeterorum dogma-
tum catenam trahit, & veluti filam Actaeoneam,
quò nisi quis regatur, tota ejus doctrina, metus
labyrinthus est.*

Verum haec doctrina Janseonii dupliciter pluri-
bus & illustrissimis D. Augustini Discipulis, qui
decretorum & auxiliorum efficaciam necessita-
tem, non solum pro statu naturae lapsae, sed etiam
pro statu integritatis & innocentiae hominum &
Angelorum agnoscunt, subindeq; discrimen il-
lud gratiae medicinalis & gratiae sanitatis, quod
Janseonianae doctrinae basis & fundamentum est,
proflus rejiciunt. Inter quo praecipui sunt Tho-
mas Bravardinus, Archiepiscopus Cantuariensis,
& insignis gratiae per se efficacis defensor.
Guilelmus Estius pari Theologiae Posturae &
Scholasticae peritiae celeberrimus. Leonardus
Coquæus in Augustini doctrina veratissimus,
ut praefata ejus commentaria in libros de civi-
tate Dei testantur. Ysambertus Academiae Parisi-
ensis, praefatissimè lumen. Nuper etiam Tho-
mas Anglus opusculum edidit cui Titulus est,
E *Mens Augustini de gratia Adami, in quo gratiam An-
gelorum & primorum parentum non fuisse sub-
ditam ipsorum libero arbitrio, sed ipsum deter-
minasse & applicasse ad bene operandum, differetia
docet, & oppositam sententiam virus Pelagiani-
sismi continere, & D. Augustino è diametro
repugnare asserit. Idem sentiunt Thomistae cum
Angelico Praeceptore, qui ita clarè mentem suam
aperit locis infra referendis, ut de ea dubitare
nemo possit, nisi in media velit luce cecurrit.*

Porro quia Jansenius ad Augustini tribunal
causam evocat, & solis Augustini testimonio
litem hanc dirimendam esse contendit; ad Au-
gustinum recurrimus, & coram ejus tribunali
causam dicere non reculamus, Jansenioque
respon-

respondemus quod olim Festus Paulo, ad tribu-
nal Caesaris provocanti: *Caesarem appellasti, ad
Caesarem ibis.*

§. I.

Mens Augustini aperitur.

171 **Q**uamvis Jansenius & quidam alii Recen-
tiores existiment, mentem Augustini in
hac celebri quaestione esse conspicuam, illumq;
aperte profiteri decreta efficaciam in Angelis &
primis parentibus in statu innocentiae non fuisse
necessaria, & gratiam hujus felicissimi status, li-
bero arbitrio Adami & Angelorum, quantum
ad efficaciam & usum, fuisse subditam, ejusque
naturam & determinationem expectantem, non
autem voluntatis eorum determinatricem. Hic
tamen breviter demonstrandum suscepi: sen-
tentiam hanc, quae naturae in Adamo & in An-
gelis tantum tribuit, & gratiam eorum libero
arbitrio subijcit, Sancto Doctori de diametro re-
pugnare, ejusque assertores toto ostio ab ejus
principiis aberrare.

172 In primis enim ipse gratiae nutritius & pro-
pugnator Augustinus, non aliter efficaciam di-
vine gratiae in statu naturae lapsae significat &
declarat, quam dicendo quod illa facit nos vel-
le, quod dat bonam voluntatem, & illam inspi-
rant & operatur in nobis, ut constat ex locis supra
relatis: Sed idem asserit de gratia collata Ada-
mo & Angelis in statu innocentiae: Ergo gratiam
efficaciam agnoscit, non solum pro homini-
bus lapsis, sed etiam pro Angelis, & primis pa-
rentibus in statu innocentiae. Major patet, Mi-
nor probatur ex S. Doctore de correptione &
gratia cap. 11. ubi loquens de Adamo in statu in-
nocentiae, sic habet: *Tunc ergo dederat Deus homini
bonam voluntatem.* Et 14. de civit. cap. 11. *Bona
ignitur voluntas, inquit, est opus Dei, cum ea quippe ab
eo factus est homo.* Et lib. 12. cap. 9. loquens de
bona voluntate, qua boni Angeli per amorem
adhaerunt Deo, dum erant viatores, ait: *Et
illam quis fecerat, nisi ille qui eos cum bona volunta-
te, id est amore casto quo illi adhaerent, creavit, si-
militer in eis condens naturam & largiens gratiam:* Et
ut magis declararet hanc bonam voluntatem
procellisse ab auxilio gratiae, ibidem ait: *Sinon
perverunt seipsos facere meliores, quam eos ille fece-
rat, profecto & bonam voluntatem quam meliores es-
sent, nisi operante adjutorio Creatoris, habere non possent
esse.*

173 Secundo, Idem Augustinus divinorum de-
cretorum efficaciam & causalitatem in statu na-
turae lapsae demonstrat ex omnipotentissima Dei
potestate, seu ex infinita efficacia & virtute di-
vine voluntatis, quae non potest vinci, impediri,
vel retardari a creatura, & cui volenti saluum
facere, nullum humanum resistit arbitrium; ut
etiam constat ex locis quae supra retulimus: Sed
idem asserit de voluntate Dei erga Angelos &
primos parentes in statu innocentiae: Ergo agno-
scit decreta efficaciam, etiam pro statu innocentiae
hominum & Angelorum. Major patet, Minor
probatur ex Augustino in Enchiridio cap. 96. ubi
sic ait: *Deus non ob aliud veraciter vocatur omni-
potens, nisi quia quid vult potest, nec voluntate
cuiuspiam creaturae, voluntatis omnipoten-
tis impeditur effectus.* Nominem autem, cuiuspiam
creatura, procul dubio comprehenduntur non
solum homines in statu naturae lapsae, sed etiam
Angeli & primi parentes in statu innocentiae.

Tom. I.

A **Q**uare ibidem cap. 102. ait: *Quantalibet sint vo-
luntates Angelorum vel hominum, vel bonorum vel
malorum, vel quod Deus, vel aliud volentes quam
Deus, omnipotentis voluntas Dei semper invicta est.*
Unde etiam Danielis 4. Rex Babylonis, jam
ad Deum conversus, & potentiam ejus agno-
scens, confitetur quod *Deus juxta voluntatem
suam facit tam in virtutibus caeli, quam
in habitatoribus terra; & quod non est qui resistat ma-
nui ejus, & dicat ei: quare fecisti?* Manifestum er-
go est, Angelis perinde atque hominibus con-
venire Augustinianum illud effatum, ex quo
Jansenius invictam atque insuperabilem medi-
cinalis gratiae vim reperit: *Cui volenti saluum sa-
cere, nullum resistit arbitrium &c.*

B **T**ertio, Idem S. Doctor libro 11. de Civit. 161
cap. 19. docet discretionem bonorum & malo-
rum Angelorum fuisse a Deo, non vero a libe-
ro arbitrio, & ait: *Inter sanctos Angelos & im-
mundos fuisse discretum, ubi dictum est, & divisit
Deus inter lucem & tenebras.* Et addit: *solus quippe
ille ista discernere potuit &c.* Et libro 12. cap. 9.
Abfit, ut meliores a seipsis, quam ab illo facti sint.
Interdum etiam refert ad Angelos & primos pa-
rentes illud Apostoli: *Quid habes quod non acce-
pisti?* Nam in Psalmum 70. de bonis Angelis
ait: *Tibi debent quod vivunt, tibi debent quod ju-
ste vivunt.* Et concione 2. in Psalm. 32. loquens
etiam de bonis Angelis, sub nomine & figura
caelorum: *Nec ipsi, inquit, caeli firmitatem
sibi propriam praestiterunt: verbo Domini caeli firma-
ti sunt, & spiritu oris ejus omnis virtus eorum.*
*Non habuerunt aliquid ex se, & tanquam supple-
mentum a Domino perceperunt: spiritu enim oris
ejus, non pars, sed omnis virtus eorum.* Idem do-
cet D. Gregorius libro 25. Moral. cap. 8. ubi lo-
quens de Angelis dicit: alii cadentibus, alios
a Deo fuisse solidatos: utique similiter casuros,
nisi solidati fuissent. Item Anselmus in libro
de casu diaboli cap. 1. affirmat quod in sanctis
Angelis locum habet illud Apostoli: *Quid habes
quod non accepisti:* Unde etiam Apoc. 7. omni-
um Angelorum in conspectu Throni Dei pro-
cidentium, haec est confessio: *Benedictio, & cla-
ritas, & sapientia, & gratiarum actio, honor, virtus,
& fortitudo Deo nostro in secula seculorum. Amen.*
Quibus verbis, omnium bonorum gloriam ad
Deum referentes, deque omnibus Deo gratias
agentes, omne meritum, & omnem bonum libe-
ri arbitrii usum, eorumque in bono perseveran-
tiam, in Deum ut auctorem reducunt.

C **Q**uarto, Si in statu innocentiae gratia quan- 162
tum ad efficaciam & usum fuisset subdita libero
arbitrio Adami & Angelorum, D. Augustinus
nullam aliam debuisset assignare rationem ca-
sus Adami & Angelorum, quam eorum liberum
arbitrium, quod noluit uti gratia, nec illam ad
operationem applicare: At qui rationem hanc
non assignat, sed potius ad inferabilia Dei ju-
dicia recurrit, ut patet ex libro 11. de Genesi ad
litteram cap. 10. ubi ait: *Sed posset etiam ipsorum
voluntatem in bonum convertere, quoniam omni-
potens est: posset plane, cur ergo non fecit? quia noluit:
cur noluerit? penes ipsum est.* Ergo existimat gra-
tiam status innocentiae, libero Adami vel Ange-
lorum arbitrio non fuisse subditam. Item idem
S. Doctor locis infra referendis, docet Deum ca-
sum Adami permisisse, ut appareret quid posset
liberum arbitrium sine adjutorio Dei: At haec ra-
tio nulla esset, si liberum arbitrium Adami po-
tuisset ex viribus propriis determinare & appli-
care

care gratiam ad operationem: Ergo idem quod prius.

163 Quinto celebris est locus Augustini 12. de Civ. cap. 9. ubi querit (etiam sub aliis vocibus) unde aut quomodo factum sit, ut ex Angelis aliqui evaserint beati, alii autem miseri? An scilicet ex differentia creationis & liberi arbitrii, an ex differentia regiminis & gratiae? Et ibidem dicit, quod sicut utriusque boni creati sunt: istis (scilicet malis) mala voluntate caderentibus, illi (scilicet boni) amplius adjuti, ad eam beatitudinis plenitudinem, unde se nunquam casuros certissimi fierent, pervenerunt. Quibus verbis aperte proficitur Augustinus, Angelos bonos qui in veritate steterunt, & in Dei dilectione permanserunt, accepisse majorem gratiam, quam malos qui ceciderunt: scilicet auxilium efficax dans actu perseverare, quo ad beatitudinem pervenerunt.

164 Ex quo confutata manet responsio Jansenii, asserentis illud majus auxilium quod Augustinus dicit collatum fuisse bonis Angelis, & denegatum malis, non esse ipsum perseverantiae donum, sive auxilium efficax ad perseverandum, sed solum majus auxilium quod in ipsa beatitudine à Deo receperunt, nimirum certam scientiam, qua jam beati noverunt se nunquam lapsuros. Haec enim responsio aperte repugnat textui: cum Augustinus dicat, quod boni Angeli, amplius adjuti, ad beatitudinem pervenerunt: non verò quod ubi pervenerunt ad beatitudinem, fuerunt magis adjuti. Unde Estius in 7. dist. 41. §. 13. Si hoc adiutorium quo beati Angeli dicuntur amplius adjuti, esset ipsa beatitudo, sensus redderetur ineptus: scilicet Angelis collatam esse beatitudinem, quod ad beatitudinem pervenerunt.

165 Sexto, Augustinus de corrept. & gratia cap. 11. docet liberum arbitrium in Adamo, non nisi ad malum ex se fuisse potens, ac proinde non potuisse se determinare ad bonum, nisi ex auxilio Dei illud determinantis & applicantis. Liberum arbitrium, inquit, ad malum sufficit: ad bonum autem parum est nisi adjuvetur ab omnipotenti bono. Et Tract. de Cantico novo cap. 8. Quid enim valeat liberum arbitrium non adjutum, in ipso adam demonstratum est: ad malum sufficit sibi, ad bonum non nisi adjuvetur à Deo. Et in Enchir. cap. 106. Homo in paradiso ad se occidendum relinquendo justitiam, idoneus erat per voluntatem: ut autem ab eo teneretur vita justitia, parum erat velle, nisi ille qui eum fecerat adjuvaret. Et serm. 11. de verbis Apostoli cap. 2. docet primum hominem idem cecidisse, quia se subtraxit à divino regimine, Cadens, inquit, à manu signuli fractus est; regebat enim eum ipse qui fecerat. Regimen autem denotat motionem quandam praevientem, & applicantem liberum arbitrium; non verò decretum purè indifferens, & concursum simultaneum, ad speciem actus à voluntate creata determinabilem. Et lib. 14. de Civit. cap. 17. docet Adamum victum fuisse à diabolo, quia noluit fidere de adiutorio Dei: Quamvis, & ipsum considerare de adiutorio Dei, non quidem posset sine adiutorio Dei.

166 Ex quibus totum liquet, quam absurdum, & à veritate, ac Augustini doctrina alienum sit quod ait Jansenius: Omnia bona opera, ad idque & ipsam fidem, & dilectionem Dei, ab Adamo potuisse per arbitrii libertatem fieri sic, ut ea non donaret ei gratia Dei.

167 Patet etiam ex dictis, quam leviter & inconsideratè dixerit, pro motione efficaci ad

A omnes naturae humanae status dilatata, nullum proferri posse Augustini testimonium, plurimum adduximus, quae gratiae efficacis necessitatem, non solum pro statu naturae lapsae, sed etiam pro statu innocentiae hominum & Angelorum aperte declarant. Quod verò idem S. Doctor necessitatem efficacis Dei motionis, etiam pro actibus ordinis naturalis admittat, subindeque eam non ex solo vulnere laesae voluntatis, sed etiam ex generali subordinatione & dependentia à primo motore repetat, breviter demonstrandum est.

§. II.

B Ostenditur S. Augustinum necessitatem efficacis Dei motionis, etiam pro actibus naturalibus, agnoscere.

P Lura etiam in hujus veritatis confirmationem adduci possunt S. Doctoris testimonia. In primis enim in libro de gratia & libero arbitrio cap. 20. haec scribit: Scriptura divina, si diligenter inspicatur, ostendit non solum bonas hominum voluntates, quas ipse facit ex malis, & à se factas bonas, in actus bonos, & in aeternam dirigit vitam: verum etiam illas quae conservant saeculi creaturam, ita esse in Dei potestate, ut eas quod voluerit, quando voluerit, faciat inclinare &c. Quibus verbis aperte docet, Deum ratione summae potestatis, & supremi domini quod habet in nostras voluntates, eas applicare non solum ad actus bonos & supernaturales, quibus homo ad vitam aeternam ordinatur; sed etiam ad naturales, & civiles, quibus haec vita conservatur. Unde apud Prosperum sent. 58 idem Augustinus ait, quod divina voluntas est prima & suprema causa omnium corporalium, spiritualiumque motionum.

Secundo. Idem S. Doctor de corrept. & gratia cap. 14. loquens de electione Saulis in Regem (quae utique erat actus ordinis naturalis) illam reducit in humanorum cordium quod voluntas inclinandaorum omnipotentissimam potestatem. Et infra loquens de viris qui David in Regem elegerunt, ait: Sua voluntate utique isti constituerunt Regem David. Quis non videat? Quis hoc negat non enim hoc non ex animo, aut non ex bona voluntate fecerunt: cor de pacifico, & tamen hoc in eis egit, qui in cordibus hominum quod voluerit operatur. Adduxit istos ut Regem constituerent. Et quomodo adduxit? Nunquid corporalibus ulla vinculis alligavit? Intus egit, corda tenuit, corda movit, eosque voluntatibus eorum, quas ipse in illis operatus est, traxit. Et addit: Cum voluerit Reges in terra Deus constituit, magis habet in potestate voluntates hominum, quam ipsi suas.

Denique libro 1. contra duas Epist. Pelagii notum cap. 20. D. Augustinus loquens de imitatione Regis Assueri ab indignatione ad mansuetudinem (quae etiam, ut constat, fuit actus ordinis naturalis) inquit quod Deus occultissimus, & efficacissimus potestate cor Regis convertit, & transiit ab indignatione ad lenitatem: hoc est à voluntate ledendi ad voluntatem savendi, secundum illud Apostoli: Deus est enim qui operatur in vobis & velle. Ergo ex Augustino motio Dei efficaci praeviens nostras voluntates, non solum ad actus supernaturales, sed etiam ad operationes ordinis naturalis requiritur.

Ex his liquet, quantum excesserit Jansenius, & quam longè ab Augustini mente & sensibus aberraverit, dum dixit quod totum fundamentum gratiae

gratie medicinalis Christi subvertitur, & Scriptura subvertitur, dum gratia necessitas, non ex vulnere voluntatis, sed ex naturali ejus indifferentia; & omnium causarum subordinatione subaltiore suspenditur. Nam Augustinus locis jam relatis, divinorum decretorum efficaciam ad actus etiam naturales extendit, idque ex Scriptura demonstrat; & ait, quod Scriptura divina, si diligenter inspiciatur, ostendit non solum bonas hominum voluntates quas in aeternam dirigit vitam, sed etiam easque conservant saculi creaturam, & quae ad vitam civilem & politicam spectant, quae utique ordinatae sunt, esse a Deo corda hominum inclinante, & applicante ad quodcumque volent.

S. III.

Extribus Augustini Discipulis eadem veritas declaratur.

Quam praehenter Adversarius asserit, gratiam efficacem ad omnes humanae naturae status dilatata ab Augustini sensibus esse remonitissimam, & vi potius humanae Philosophiae, quam Augustinianae Theologiae expressam & inventam. Longe est alia illustriorum D. Augustini Discipulorum sententia. In primis enim D. Prospero supra citatus in libro sententiarum quas ex Augustino collegit, sent. 58. expresse asserit quod Divina voluntas est prima & suprema causa omnium corporalium, spiritualiumque motionum, subindeque divinorum decretorum & auxiliorum efficaciam, ad omnes humanae naturae status, & ad omnes actus tam ordinis naturalis quam supernaturales extendit.

Secundo Fulgentius Augustiniana doctrinae defensor acerrimus, libro 2. ad Trasimundum cap. 2. loquens de divina gratia, sic ait: Ipsa enim homini reparando fuit necessaria: quia non aliam sententiam Angelum a ruina potuit custodire, nisi illa quae lapsam hominem post ruinam potuit reparare. Una est in utroque gratia operata: in hoc ut surgeret, in illo ne caderet: in illo ne valeret arceretur, in isto ut sanaretur: ab hoc infirmitatem repulit, illum infirmari non fuit. Quibus verbis aperte proficitur, eandem gratiam praeservasse bonos Angelos a lapsu, quae hominem a lapsu reparavit: Sed gratia quae ruinam hominis lapsi reparavit, est de se efficax, ut docet Janlenius: Ergo & illa quae custodivit Angelos ne caderent.

Nec valet si dicas, hunc locum Fulgentii eodentum pertinere, ut tunc hominis reparatio nem, tum Angeli stabilitatem & gratiae in genere asseribat, non vero gratiae efficaciter moventi. Non valet, inquam, Fulgentius enim ibidem loquens de gratia quae impeditur casum bonorum Angelorum, appellat eam victicem; & ait quod ipsa virtus insuperabilis est: At haec non possunt venicari de gratia generaliter sumpta, sed solum de aliqua speciali gratia, nimirum de efficaci, ut de se pater: Ergo ibi de gratia efficaci, non vero de gratia generaliter sumpta loquitur.

Tertio, S. Thomam, Discipulorum Augustini nobilissimum & acerrimum, & ita in Augustino verbatim, ejusque doctrinam tinctum & imbutum, ut ipse Janlenius illum, Augustinum contra, appellet, eandem decretorum & auxiliorum efficaciam necessitatem ad statum innocentiae & integritatis extendisse, ita perspicuum & manifestum est, ut de hoc nulla possit subesse dubitatio: nam 1. 2. quaest. 109. art. 2. in corpo-

re ait, quod homo in utroque statu (integritatis scilicet & corruptionis) indiget auxilio divino, ut ab ipso moveatur. Et in responsione ad 1. asserit quod Mens hominis, etiam sani, non ita habet dominium sui actus, quin indigeat moveri a Deo. Sed nomine auxilii moventis, non aliam S. Doctorem significasse gratiam, quam efficacem & praedeterminantem, farentur Adversarii: nominatim Antonius Arnaldus, in opusculo cui titulus est: Vera S. Thomae de gratia sufficienti & efficaci doctrina: in quo probat S. Doctorem, nullam aliam gratiam agnovisse, praeter sanctificantem, seu justificantem, (quam vocat habituale donum) & efficacem, seu praedeterminantem, quam auxilium Dei moventis appellat: Ergo D. Thomas necessitatem gratiae efficaci & praedeterminantis, pro utroque statu integritatis & corruptionis, admittit.

Quod potest confirmari ex eo quod in corpore ejusdem articuli, assignat tria principia ex quibus sumitur necessitas gratiae moventis: duo specialia, & alterum generale. Primum est aegritudo & infirmitas naturae, per peccatum originale depravatae. Secundum, elevatio, & proportio objecti supernaturalis ad potentias naturales animae. Tertium, subordinatio & dependentia generalis causarum secundarum a prima in operando. Unde cum in statu innocentiae fuerit dispositio inter potentias naturales animae, & objecta supernaturalia, & generalis subordinatio ad primum motorem: manifestum est, juxta principia D. Thomae, decreta & auxilia efficaciam, pro utroque statu naturae lapsae & integrae, esse admittenda: cum hoc tamen discrimine, quod in statu naturae lapsae, ex duplici capite speciali (scilicet ex infirmitate naturae, & elevatione objecti supernaturalis) & alio generali, (nempe subordinatione & dependentia causarum secundarum a prima) eorum necessitas petenda est. In statu vero innocentiae, ex uno tantum capite speciali: nempe ex elevatione objecti supernaturalis supra potentias naturales Adami & Angelorum; & alio generali, subordinatione scilicet & dependentia causae secundae a prima, ut ibidem declarat S. Doctor, his verbis. Sic igitur virtute gratuita superaddita virtuti naturae indiget homo in statu naturae integrae, quantum ad unum, scilicet ad operandum & volendum bonum super-naturale. Secundum statum naturae corruptae, quantum ad duo: scilicet ut sanetur, & ulterius ut bonum supernaturalis virtutis operetur, quod est meritorium. Uterius autem in utroque statu indiget homo auxilio divino, ut ab ipso moveatur.

Quae doctrina illustrari & confirmari potest exemplo aptissimo hominis sani & infirmi. Ut enim homo infirmus attingat v.g. fastigium domus, vel summitatem tecti, indiget duplici medio, scilicet medicina sanante, & scala elevante. Homo vero sanus & robustus indiget solum elevari per scalam, non vero sanari per medicinam. Idem proportionaliter dicendum est de homine in statu naturae lapsae & integrae. In primo enim indiget sanari per gratiam ab infirmitate naturae per peccatum originale delectata, & simul per eam elevari, & applicari ad actus & objecta supernaturalia. In altero vero Adam non indigebat gratia sanante, sed dumtaxat movente & elevante; quia in illo felicissimo statu, nulla erat infirmitas, nulla plaga, nulla rebellio appetitus, nec deordinatio potentiarum animae; sed solum indifferentia & potentialitas liberi arbitrii, ac dispropo-

175

176

in Bibli...

disproportio inter potentias naturales animæ, & objecta supernaturalia, quæ non poterat tolli aut vinci, nisi per gratiam efficacem. Unde S. Doctor infra quæst. 62. art. 2. ad 1. dicit quod *Converti ad beatitudinem ultimam; homini quidem est difficile, & quia est supra naturam, & quia habet impedimentum ex corruptione corporis, & infectione peccati. Sed Angelo est difficile, propter hoc solum quod est supernaturale.*

177 Ex quibus liquet, doctrinam quæ divinorum decretorum & auxiliorum efficaciam, ad statum innocentie hominum & Angelorum extendit, Thomisticam esse, subindeque Augustinianam: nam ut rectè discurret Caramuel in Theologia fundamentali, Thesi 3. impertinenti 4. de doctrina Augustini: *Qui dicit intellectum à D. Thoma Augustinum, Thomam non legit; vix enim articulus in toto opere, qui Augustini autoritate careat. Qui lectum quidem, non tamen intellectum asserit, Thomam Angelicâ mente præditum negat, & ab univèrse Ecclesiæ pietate deficit, Thomam ANGELICI DOCTORIS nomine condecorantis. Qui Thomam ait legisse, & intellexisse Doctoris divini volumina, voluisse tamen illum in partes suas vel invitum trahere, in Angelicâ Doctoris personam & doctrinam est impius.* Immeritò ergo dixit Janfenius loco suprà citatò: *Eos qui medicinalem Christi gratiam sic defendere conantur, ut eam in prædeterminationem physicam transforment, omni status hominum lapsorum & innocentium, ex vi causæ primæ, & indifferentiæ voluntatis necessariam, magis esse Aristotelicos, quàm Augustinianos: cum plura utriusque S. Doctoris, Augustini & Thomæ, pro hac sententia, adduxerim testimonia. Imò potius qui gratiam libero arbitrio in statu innocentie subiciunt, & bona Angelorum & primorum parentum opera, ac merita, non fuisse à Deo specialiter donata, & à gratia liberum arbitrium applicante, in eis facta; nec Augustiniani, nec Thomistæ, sed Bajani dicendi sunt: cum inter damnatas à Pio V. & Gregorio XIII. Michaëlis Baij propositiones, ista primum locum obtineat: *Nec Angeli nec primi hominis adhuc integri merita, rectè vocantur gratia.**

§. IV.

Quatuor rationes à priori.

178 **N**ostre sententiæ non solum favet auctoritas SS. Patrum, sed plures etiam rationes efficaces eam demonstrant.

Prima & principalis fuitur ex generali subordinatione, & dependentia causæ secundæ à primâ in operando, quæ sine decreto efficaci & concursu prævio nequit subsistere, ut fusè demonstrant nostri Thomistæ in Philosophia, & in Tractatu de auxiliis. Sic ergo potest formari argumentum. Homo & Angelus in quocumque statu considerati, debent subordinari Deo in operando, seu ab illo constitui in ratione principii actualis suarum operationum, tam naturalium quàm supernaturalium: Atqui secluso concursu prævio & gratiâ efficaci, non possunt Deo subordinari in operando, nec ab illo constitui in ratione principii actualis suarum operationum: Ergo pro omni statu, homo & Angelus indigent concursu prævio, & gratiâ efficaci ad operandum. Major patet, minor probatur. Angelus vel homo in statu innocentie non poterant constitui in ratione principii actualis suarum operationum supernaturalium, per concursum simultaneum ordinis supernaturalis, nec per auxili-

um sufficiens ejusdem ordinis: Ergo sublatò concursu prævio, & gratiâ efficaci, non poterant subordinari Deo in ratione principii actualis. Consequentia patet, Antecedens, quantum ad utramque partem, probatur. Cum principium actuale operationis sit quid prævium illâ, prioritate saltem naturæ, & habeat cum ea indissolubilem nexum, constitutum illius debet etiam hæc duo habere: id est prioritate naturæ operationem antecedere, & cum ea indissolubilitate connecti. Unde cum concursus simultaneus non sit prior operatione prioritate naturæ, & auxilium sufficiens non habeat cum ea nexum indissolubilem, sed frequenter ab illa separatim manifestum est, quod Angelus & homo in statu innocentie, non poterant constitui in ratione principii actualis operationum supernaturalium, per gratiam sufficientem, vel per concursum simultaneum ordinis supernaturalis, quem gratiam coefficientiæ & cooperationis appellant, sed solum per concursum prævium, & gratiam efficacem.

Secunda ratio petitur ex principiis suprà art. 2. §. 1. statutis: Libera enim determinatio voluntatis Adami & Angelorum in statu innocentie, cum esset quædam entitas creata, vel saltem quidam modus & formalitas entis, non poterat subterfugere divinam causalitatem, quæ est universalissima, & se extendit ad omne ens, omnesque modos & formalitates entis: Sed Deus non potest liberam voluntatis creatæ determinationem causare per decretum, vel auxilium purè indifferens, & liberi arbitrii determinationem & consensum expectans, sed tantum per decretum & auxilium de se efficax, & determinationem voluntatis creatæ, prioritate saltem naturæ antecedens, ut ibidem ostendimus: Ergo decreta & auxilia efficaciam, non solum pro statu naturæ lapsæ, sed etiam pro statu integritatis & innocentie, admittenda sunt.

Tertia ratio fuitur ex D. Thoma 3. contra Gent. cap. 155. ubi sic ait: *Omne quod de se est variabile, ad hoc quod figatur in uno, indiget auxilio alio: jus movens immobilis: Sed liberum arbitrium Adami & Angelorum in statu innocentie, erat mobile, & vertibile, ac variabile à bono in malum, & sicut Bilancis in equilibrio constituta, nullus globi rotundissimi in planitie perfectissima, versat omnem partem æq. mobilis, inquit Janfenius de gratia primi hominis & Angelorum cap. 14. Ergo ut determinaretur ad bonum, & in eo perseveraret, & firmaretur, indigebat speciali Dei auxilio. Unde Augustinus in Enchir. cap. 106. *Non sufficiebat liberum arbitrium iustitia retinenda, nisi participatione immutabilis boni, divinum adiutum præberetur.**

Quarta ratio petitur ex perfectione status innocentie: Theologi enim, hujus florentissimi status felicitatem describentes, docent cum D. Thoma, illum in eo præcipuè sitam fuisse, ut inferiora superioribus subderentur, & superiora inferioribus dominarentur. Ex quo inferuntur eo statu partem inferiorem superiori, & superiorum Deo perfectè subjectam fuisse. Cum ergo gratia illius status esset multò perfectior naturæ, eamque multis partibus superaret, debebat, juxta hunc præclarum ordinem à divina sapientia institutum, libero arbitrio præesse ac dominari, non verò ei subjici & ancillari. Verum hunc præclarum ordinem everit Janfenius, gratiam enim status innocentie ponit ad pedes naturæ, & il-

lam subiecit libero arbitrio Adami & Angelorum. Dominæ ancillam, & Agar Saræ dominatrix facit; & intelligentiam motricem, nutum & determinationem liberi arbitrii expectantem determinat. Nam lib. 3. de gratia Salvatoris cap. 3. loquens de statu innocentie, dicit quòd in illo voluntas erat plenissime sui ipsius in utramque partem dominata, cujus nutus quidquid habituum, vel gratiarum, vel ad iudicium intrinsecum, vel extrinsecum addere, vel ab iudicio subtrahere, & ab illius veluti Angelorum, vel ad fluxum operi conferendum, ipsa annuente raperetur. Quibus verbis gratiam statim innocentie, & quasi paralyticam Angelum exhiberet, cuius impulsio & motio illa expectare debebat. Quòd quàm absurdum sit, & deoprogens nobilitati & excellentie divinæ gratiæ, quis non videat? Certè si vera esset hæc doctrina Jansenii, sequeretur quòd status naturæ lapsæ quo versamur, honorabilior esset ac facilius nobilitior divinæ gratiæ, quàm status integritatis & innocentie, in quo Angeli & Adam creati sunt. Nam in hoc miserissimo statu corruptionis & infirmitatis, gratia secundum Jansenium non subditur libero arbitrio quantum ad efficaciam & usum, sed potius illud sibi subiecit, & eique dominatur & præest, nec ejus determinationem & motum expectat, sed veluti alia intelligentia motrix, illud fortiter & suaviter movet, impellit, & applicat ad agendum. Contra verò in statu innocentie, illa erat subdita libero arbitrio Adami & Angelorum, & ab eo dependens quantum ad efficaciam & usum, cuiusque nutum, determinationem, & applicationem expectans. Et ut loquitur Jansenius in libro de gratia primi hominis cap. 15. *Adjuvium collatum Adamo in statu innocentie, quantumcumque fuerit excellentia, non ad actum voluntatem concitavit, sed ab illa concitatum fuit: Ergo &c.*

§. V.

Variis absurdis & inconvenientibus, sententia Jansenii rejellitur.

Plura sunt absurda & inconvenientia quæ sequuntur ex Jansenii sententia, sed ea præcipua sunt, quæ ipse urget, contra Molinæ gratiam sufficientem, & à voluntate creata suspensam, quæ nequeunt admitti etiam de Angelo & homine stante.

In primis enim, si in statu innocentie, Angelis & primis parentibus non fuit necessarium auxilium speciale ad resistendum tentationi, & perseverandum in bono, sequitur quòd Adam, & Angeli stultè egissent, si ad Deum in tentatione recurrissent, & ab illo petissent auxilium ad resistendum tentationi, & in bono perseverandum: Consequens est falsum. Ergo & Antecedens. Sequela Majoris probatur ex Augustino libro de natura & gratia cap. 18. *Quid enim, inquit, stultius quàm orare ut facias quòd habes in tua potestate?* Atqui juxta Jansenium, Adam, & Angeli, ratione auxilii sufficientis à Deo collati, habebant plenissimam potestatem ad resistendum tentationi, & actu perseverandum, ita ut nullum aliud donum, vel auxilium esset à Deo expectandum: Ergo stultè orassent Deum, & ad illum in tentatione recurrissent.

Falsa autem Minoris probatur, tum ex D. Thoma 1. parte quest. 94. art. 4. ad 5. ubi docet,

Tom. I.

A Adamo non fuisse collatum auxilium ad resistendum tentationi, quia non habuit recursum ad Deum pro illo obtinendo. Tum etiam quia Deus poterat dare Adamo auxilium quo perseveraret actu, & tentationi resisteret: quis hoc neget? Quis (inquit Augustinus) audeat dicere, aut credere, ut neque Angelus, neque homo cadat, in Dei potestate non fuisse? Ergo Adam non egisset stultè, sed prudenter & sapienter, petendo à Deo tale auxilium.

B Addo quòd, præceptum orationis est naturale, obligans proinde pro omni statu: si autem aliquando obligavit Adamum & Angelos, tunc maximè cum debebat finiri via Angelorum, & dum Adamum urgebat tam gravis tentatio, ex cuius consensu sibi & toti generi humano tam grave damnum erat illaturus. Unde Gelasius Papa in dictis adversus Pelagianam hæresim: *Si in ipsis primis hominibus, dum sua minimè felicitate confidunt, & tantam Dei gratiam in vacuum recipientes, non orando (quòd utique nusquam fecisse referunt) nec de præceptis gratias referendo, nec ut eadem intemperata durarent, incolumes consistere nequiverunt, quòd magis post pravariationis ruinam, in qua malà sui confidentia, Creatorem nullatenus inquirendo, lethaliter inciderunt, absque divino munere, suis viribus vel agere non possunt, sine quo nec integri persistere valuerunt?*

C Secundo sequitur quòd Angeli boni non debuissent magis gratias agere Deo, propter actualem eorum perseverantiam, quàm mali qui non perseveraverunt: Sed hoc absurdum est, & repugnans Scripturæ, & SS. Patribus supra relatis: Ergo &c. Sequela probatur: Ille non debet magis gratias agere quòd actu perseveraverit, qui ad perseverandum actu non habuit aliquod donum vel auxilium speciale, quòd non habuerit non perseverans: Sed juxta principia Jansenii, Angeli perseverantes nullum habuerunt donum vel auxilium speciale ad perseverandum, quòd non habuerunt non perseverantes: Ergo pro actuali perseverantia, non Deo, sed libero arbitrio, gratias agere debuerunt. Ut enim ait Augustinus Epist. 107. *Non gratias Deo agimus, sed nos agere fingimus, si unde illi gratias agimus, eum facere non putamus.* Et S. Bruno in Comment. super Epist. ad Romanos, folio 4. *Gratias agere, est totum Deo tribuere: quomodo autem totum Deo tribuerent, qui bonum usum gratiæ à se haberent?*

D Tertio sequitur discretionem bonorum & malorum Angelorum non fuisse à gratia, sed à natura; nec à Deo, sed à libero arbitrio: Consequens est falsum, ut constat ex Augustino, & aliis SS. Patribus §. præcedenti relatis: Ergo & Antecedens. Sequela Majoris est evidens; ut enim supra arguebamus contra Molinam & alios Recentiores, discretio perseverantis à non perseverante, peti non potest ex eo in quo illi conveniunt & sunt æquales: sicut differentia equi ab homine, non potest sumi à gradu generico animalis, in quo univocè conveniunt. Sed juxta principia Jansenii, Angeli perseverantes & non perseverantes, fuerunt æquales in auxiliis gratiæ, & inæquales solum in bono vel malo usu liberi arbitrii: Ergo discretio bonorum & malorum Angelorum, non fuit à gratia, sed à natura; nec à Deo, sed à libero arbitrio.

E Quarto sequitur quòd Angeli boni habuissent à Deo solum possibilitatè perseverandi & bene

Ooo

ope-

14. de Civitate cap. 17.

Tomo 2. Concilii pag. 257.

183.

184.

Art. 2. §. 2.

185.

operandi, à seipsis verò ipsum perseverare & bene operari: Consequens est absurdum: Ergo &c. Sequela est evidens, Jansenius enim asserit de auxilio collato Adamo & Angelis in statu innocentiae, illud idem quod Molina, & alii Recentiores docent de auxilio quod modò datur hominibus in statu naturae lapsae: At qui juxta Jansenium, ex sententia Molinae & aliorum, sequitur solum possibilitatem esse ex gratia, volitionem verò ex libero arbitrio: Ergo idem sequitur ex sententia Jansenii.

Falsitas autem Minoris constat, tum ex Bulla Pii V. & Gregorii XIII. in qua proscribitur haec propositio Michaëlis Baii: *Nec Angeli, nec primi hominis adhuc integri merita, rectè vocantur gratia.* Tum etiam quia, ut supra arguebamus, si sola possibilitas bene operandi & perseverandi esset à gratia, actualis verò perseverantia & operatio à libero arbitrio, id quod est minus bonum & perfectum tribueretur Deo, illud verò quod est melius & perfectius libero arbitrio, quod plusquam absurdum est; nam ut ait Bernardus in opusculo de gratia & libero arbitrio: *Disiuncto ipso nefas videtur, Deo quod minus, nobis quod excellentius sit attribuire.*

186. Neque valet responsio Jansenii, dicentis bene operari, mereri, & in bono perseverare, tripliciter attribui Deo in statu innocentiae. Primum quia dedit homini & Angelo liberum arbitrium. Secundò quia illis infudit in primo instanti creationis gratiam, charitatem, & alia dona habitualia. Tertiò quia dedit illis auxilium sufficiens. Nam etiam Molina & alii Recentiores admittunt haec omnia in statu naturae lapsae, & concedunt quòd dum Petrus v. gr. consentit alicui sanctae inspirationi, Paulo dissentiente, uterque habet liberum arbitrium, gratiam & charitatem, & Paulus fortè intensivè majorem: uterque etiam habet auxilium sufficiens, & moraliter excitans; & tamen Jansenius contendit quòd illis omnibus utriusque collatis, si unus consentiat, altero dissentiente, consentiens habebit ex gloria solum possibilitatem, volitionem verò, seu usum liberi arbitrii, ac meritum, ex seipso, & à libero arbitrio determinante gratiam ad consensum & operationem: Ergo idem dicendum erit in sententia Jansenii, de Angelis & primis parentibus in statu innocentiae.

187. Quintò sequitur voluntatem creatam Adamo & Angelorum in statu innocentiae, fuisse primum liberum, & primum se determinans: quia juxta principia Jansenii, in tali statu non indigebat determinari vel applicari à Deo, sed seipsam per se primò sub auxilio & concursu Dei indifferenti determinabat & applicabat: Sed hoc est contra naturam secundae liberi, quod cum sit causa tantum secunda suae electionis & determinationis, non potest eligere nec se determinare, independentè à motione & applicatione primi liberi, primique determinantis, ut docet D. Thomas locis supra relatis: Ergo &c.

188. Sextò sequitur electionem bonorum Angelorum non fuisse omnino gratuitam, sed dependentem à praevisione meritorum: At hoc repugnat ordini & perfectioni divinae sapientiae & providentiae: Ergo &c. Sequelam Majoris admittit Jansenius lib. 9. de gratia Christi, & manifestè sequitur ex ejus principii. Minor autè demonstratur à nostris Thomistis in Tractatu de Praedestinatione, hac ratione. Omnis ordinatè appetens, prius intendit finem, quam velit media ad

A illum ordinata: unde cum merita electorum sunt media ad finem vitae aeternae conductentia, efficacè electio Praedestinatorum ad gratiam, & ad merita discretiva illorum à reprobis, supponit efficacem gloriae intentionem, & ab illa ut à prima radice procedit: juxta illud D. Prosperii de vocat. Gentium cap. 35. *Deus his quos elegit pro meritis, dat unde exornentur ex meritis.*

Denique haec nova Jansenii sententia, omnia ferè Augustiniana & Thomistica doctrinae principia, in materia de scientia Dei, & modo quo futura contingentia praevidet, funditus evertit, vel ut verbis utar, *inexplicabili confusione perturbat.* Ut enim fusè ostendimus Tractatu praecedenti, D. Augustinus & S. Thomas clarissimè docent, Deum nihil cognoscere extra seipsum, sed omnia videre in seipso tanquam in causa, & medio prius cognito. Scientiam visionis, ut habet adju. tū decretum, esse causam rectum, illamque quantum ad veritatem & certitudinem, non inensurari à rebus, sed esse illarum regulam & mensuram. Deum res futuras, in sua praedestinatione seu decreto cognoscere, ac proinde in illo non dari praescientiam futurorum à decreto independentem, eoq; anteriorem, quae à Recentioribus *scientia media* appellatur. Haec autem cum doctrina Jansenii non posse coherere, manifestum est: seclusus enim à statu innocentiae decretis & auxiliis efficacibus, in quibus à Deo liberorum Adamo & Angelorum praescientia fundetur, necessariò pro tali statu admitti debet in Deo scientia media, quae dirigat illum in suis decretis indifferentibus, & exploret futurum consensum voluntatis creatae, & affirmati Deum cognoscere res immediatè in seipsis, & in veritate objectiva quam habent ex vi contradictionis, vel ex suppositione eventus futuri. Item scientia Dei non debet poni ut causa rerum, sed potius ut ad illis, quantum ad veritatem & certitudinem, regulata & mensurata. Unde Jansenius, & alii Recentiores, qui divinorum decretorum & auxiliiorum efficaciam, ad statum naturae lapsae coarctant,

D *levà manu dispergunt lapides muri Augustiniani, quos dexterà componunt,* inquit Thomas Angelus opusculo supra citato, hypocolo 6. Cogitent saltem (subdit idem Author) magna illa Aquilini Doctoris dogmata: Deum scilicet non videre nisi opera sua. Res esse quia Deus cognoscit: non contra Deum cognoscere, quia res sunt. Deum facere futura, ea praedestinando, & praedestinatione sua cuncta praescire, & applicent praedestinationi. Statuamus Adamum v. g. tentationi superiorem evasisse, vidissetne victoriam Deum, quia futura erat, vel quia videndo & praedestinando eam fecisset: Si hoc dices, clarissimè gratiam voluntatis dominatricem laudas. Si illud, quis locus regulae Augustiniana superest: cum post effectum illud Augustini: nihil Deum videre nisi opera sua, praedestinatione sua cuncta cognoscere, & facere futura, ea praedestinando subjungendum sit, juxta Jansenii principia, excepta liberà determinatione voluntatis Adamo & Angelorum. Quis non videt, si unum excipiat, omnia simul exceptioni patere, quae à libertate dependent sive hominum sive Angelorum?

Certè mirum est, quòd Jansenius qui bellum inferensissimum indixit Molinismo in statu naturae lapsae, ei postea tot & tanta trophaea erigat in statu innocentiae, illudq; cum tanto divinae gratiae dispendio, novà suà opinione stabilire conetur, omniaque Moliniana doctrinae principia que

non invenisset, quâ patet aditus ad palatium gratiæ, & mysterium ejus intelligentia aperitur. Imò quod absurdius est, sequeretur totam Augustini adversus Pelagianos doctrinam, esse periculosam, confusam, & protus inextricabilem; eum ipse Jansenius asserat, discrimen illud gratiæ medicinalis à gratia sanantis, esse veluti filum Ariadneum, quo nisi quis regatur, tota ejus doctrina merus labyrinthus est.

195 Objicit secundò Jansenius: Augustinus cap. 11. & 12. de correptione & gratia docet Adamum voluntate & libero arbitrio in veritate stetitisse; potuisse permanere in justitia, si voluisset; ut vellet perseverare, Deum in ejus reliquisse arbitrio, & similia quæ necessitatem gratiæ efficacis in statu innocentie videntur excludere: Ergo S. Doctor existimat Adamum in statu illo florentissimo non eguisse gratiæ efficacis ad rectè operandum, & perseverandum in bono, sed tantum sufficienti, subditâ ejus libero arbitrio, quantum ad efficaciam & usum.

196 Sed nego Consequentiam: Si enim hic difficultas valeret, sequeretur Augustinum exclusisse necessitatem gratiæ efficacis, nedum à statu innocentie, sed etiam à statu nature lapsæ, quod non admittit Jansenius. Sequela probatur: Nam S. Doctor loquens de hominibus in statu nature lapsæ, eundem loquendi modum usurpat: ait enim in libro ad Simplicianum, quod si Esau voluisset, & cucurrisset &c. Et in libro de Genesi dicit quod omnes possunt implere precepta, si velint. Unde sicut Augustinus per hæc verba non intendit excludere necessitatem gratiæ efficacis à statu nature lapsæ, sed tantum explicare determinationem & consensum liberi arbitrii, sub motione & applicatione Dei ad volendum & operandum se determinantis, ut fatetur Jansenius, & aperte declarat ipsemet Augustinus in libro retractationum cap. 10. his verbis: Quando dixi in libro de Genesi: divinum lumen pacis pura corda eorum qui ab amore visibilibus se ad ejus implenda precepta convertunt, quod omnes possunt, si velint; non existiment Pelagianis, secundum eos esse dictum: verum enim est hoc posse si velint, sed preparatur voluntas à Domino. Ita similiter, quando ait in libro de corrept. & gratia, Adamum voluntate & libero arbitrio in veritate stetitisse, potuisse permanere in justitia, si voluisset &c. non existiment Janseniani secundum eos esse dictum, verum enim est hoc potuisse Adamum, si voluisset, sed preparatur voluntas à Domino: id est per hoc non intendit S. Doctor excludere necessitatem gratiæ efficacis, sed solum declarare facilitatem rectè operandi & perseverandi in bono, quam Adamus in felicissimo illo statu habebat à dono justitiæ originalis, quæ cum perfectè subjecerent mentem Deo, & appetitum inferiorem superiori, difficultates omnes ad rectè operandum submovebat. Unde Augustinus cap. 11. ejusdem libri: Ille non opus habebat eo adjutorio quod implorant. Sancti cum dicunt: video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis mee, &c. quoniam in eis caro concupiscit adversus spiritum, & spiritus adversus carnem, atque in tali certamine laborantes ac periclitantes, dari sibi pugnandi, vincendique virtutem, per Christi gratiam poscunt. Ille verò nullâ talitâ, à seipso adversus seipsum tentatus atque turbatus, in illo beatitudinis loco, suâ secum pace fruebatur: proinde etsi non interim latiore, nunc veruntamen potentiori gratiâ indigent isti &c. Et Prosper lib. 3. de vita

contemplat. cap. 1. Adamo, inquit, nihil aliud fuit non peccare, quam non velle: nobis autem irreprehensibiliter vivere velle non sufficit, nisi ipsum velle nostrum quod languidâ possibilitate deficit, divina virtus adjuverit. Quia illum ad non peccandum, etiam jurare poterat adhuc humana natura, jam nos impedit vitia; & illum peccare fecit sola peccandi voluntas, nos etiam plerumque cogit peccari jam facta necessitas. Ex quibus constat, quod eatenus dicitur in libero arbitrio Adami relicto esse ut perseveraret, si vellet, non autem in nobis; quia nullam infirmitatem voluntatis vel mentis incurrerat, nullam inferioris appetitus repugnantiam sentiebat, & nullam difficultatem in agendo patebatur, quæ per gratiam sanativam sive medicinale vinci deberet; eam autem infirmitatem, repugnantiam, & difficultatem, propter statum naturæ jam corruptæ sentimus, ideoque gratiâ sanativâ sive medicinali ad eandem vincendam indigemus.

In hoc sensu interpretatur Augustinum S. Thome, fidelissimum ejus Discipulum 2. 2. quæst. 117. art. 4. ad 2. ubi hæc scribit: Dicit Augustinus in libro de correptione & gratia, quod primo homini datum est, non ut perseveraret, sed ut perseverare posset per liberum arbitrium; quia nulla corruptio tunc erat quæ perseverandi difficultatem præberet.

Etius etiam in Augustini doctrina versatissimus, eodem modo hunc locum intelligit & exponit in 1. dist. 41. §. 14. Ac subdit: Sane nō hanc à Sancto Thoma insinuatam intelligentiam verborum Augustini recipiamus, difficultum erit, ac non possibile quidem, Augustinum sibi conciliare: id ostendere quem admodum ea quæ objecta sunt, non contrarientur eis quæ prius ex eodem Augustino fuerunt allata. Et infra. Quod si nihilominus adhuc contentus aliquis, Augustini verba quæ objecta sunt, huc sensum non posse, putet quæcumque revera alterius esse sententia: tunc respondebimus, ea quæ de adjutorio primi hominis & Angelorum, obscurius, & ut videtur extra auctoritatem scripturæ, ab illo disputata sunt, ad hoc ut ex ea comparatione, gratiæ nostræ per Christum reparationis magis emineret, non debere præjudicari doctrinæ quæ apud alios Patres, ipsum quæ D. Thomam, in hujusmodi rebus exactissimum doctorem, expressè reperitur: maxime propter rationes in eam partem gravissimas, & ut nobis videtur insolubiles, & clarè scripturæ fundatas.

Objicies tertio: Quoties D. Augustinus investigat causam necessitatis gratiæ efficacis, non aliam assignat, quam ægritudinem naturæ, & vulnus lætæ voluntatis, & nusquam recurrit ad indifferentiam liberi arbitrii, vel ad generalem dependentiam & subordinationem ad primum motorem: Ergo cum in statu innocentie vulnus esset vulnus, nec corruptio naturæ, nullam eo erat necessitas gratiæ efficacis.

Respondeo primò, negando Antecedens, ut 197 enim §. 2. ostendimus, D. Augustinus variis in locis ibidem relatis, docet Deum inclinare corda hominum ad actus etiam ordinis naturalis, & operari in nobis; non solum bonas voluntates quæ pertinent ad justificationem & salutem, sed etiam eas quæ conservant facultatem creaturam, & quæ ad vitam civilem & politicam spectant, ac proinde refert necessitatem decretorum & auxiliatorum efficaciam, ad indifferentiam voluntatis create, & ad generalem subordinationem & dependentiam à primo motore. Unde in Enchiridio cap. 31. & lib. 1. ad Simplicianum quæst. 2. probat

probat quod si Deus simultaneè tantum cum voluntate concurreret, nec illam ad agendum prepararet & applicaret: quemadmodum dicitur ab Apostolo, *non est hominis volentis & currentis, sed Dei miserentis*: ita etiam dici posset: *non est Dei miserentis, sed hominis volentis atque currentis*. Locum integrum Augustini siquæ retulimus.

200 Respondeo secundò, quod quando D. Augustinus refert necessitatem gratiæ efficacis ad infirmitatem & corruptionem naturæ, & vulnèraturæ voluntatis, non assignat causam totalem & adequatam illius, sed tantum causam inadæquatam, & magis congruam statui naturæ lapsæ in quo veriamur. Intendit enim demonstrare contra Pelagianos, negantes peccatum originale ab Adamo in posteros per seminale propagationem transfusum, naturam hominis esse vitiatam, depravatam, & vulneratam per peccatum Adami, ac proinde ad volendum, & operandum bonum supernaturale, indigere gratiâ Christi Salvatoris, quatenus medicinalis est & sanativa. Non excludit tamen alia duo capita ex quibus gratiæ necessitas derivatur, nempe disproportionè potentiæ naturalis ad actus & objecta supernaturalia, & generalem subordinationem & dependentiâ à Deo ut primo motore, quæ non solum habet locum in ordine naturali, & in statu naturæ lapsæ; sed etiam in ordine supernaturali, & in statu integritatis & innocentie.

201 Dices, si in utroq; statu prævia morio & gratiæ efficacis ad rectè operandum requiratur, nullum erit discrimen inter gratiam hominis stantis, & hominis lapsi: Sed hoc dici nequit, cum Augustinus variis in locis distinguat gratiam sanitatis collatam Adamo in statu innocentie, à gratia medicinali quæ nobis ex meritis Christi confertur: Ergo nec illud.

Respondeo negando sequelam Majoris, licet enim homo tam in statu innocentie, quam in statu naturæ lapsæ, gratiâ & motione efficaci ad actu agendum indigeat; plura tamen inter gratiam Adamo collatam, & eam quæ nobis tribuitur, reperiuntur discrimina. Nam prima fuit data ex liberalitate conditoris, secunda nobis conceditur ex meritis Christi Salvatoris. Illa erat gratia sanitatis, ista medicinalis dicitur. Illa necessaria fuit solum ex duplici capite, nimirum ex disproportionè actus & objecti supernaturalis supra potentias naturales animæ, & ex generali subordinatione causæ secundæ ad primam: ista insuper ex corruptione naturæ, & vulnere læsæ voluntatis requiritur. Illa movens & applicans, ista sanans & roborans dici potest. Illa summam facilitatem bene agendi & in bono perseverandi præstabat, ista verò non tollit omnem difficultatem ad bonum, nec inclinationem ad malum, cum solum sanet hominem, quantum ad mentem, & in eo relinquat corruptionem, quantum ad carnem. Denique auxilium sufficiens quod iustus in statu naturæ lapsæ tribuitur, à gratia sanctificante & virtutibus infusis, juxta probabiliorè sententiam, distinguitur: quia cum injustis remaneat corruptio & infectio, quantum ad carnem, cum ignorantie obscuritate in intellectu, ad tantæ infirmitatis sustentationem, opus habent ad huc alio auxilio sanante naturam, & præbente majores & efficaciores vires: Adjutorium verò sine quo Adamo collatum, per quod poterat permanere in bona voluntate, si voluisset, non fuit aliud quam donum

Tom. I.

A justitiæ originalis, seu gratiæ habitualis, ut partem superiorem subiciebat Deo, appetitum rationi, & præter sanctitatem animæ, placorem inducebat in partem inferiorem. Ita docent Soto libro 1. de natura & gratia cap. 5. Curiel. 1. 2. qu. 109. art. rad 2. Driedo libro de concordia liberi arbitrii & prædestinatione parte 2. cap. 3. & colligitur ex Augustino de corrept. & gratia cap. 12. sic dicente: *Primo itaque homini qui in eo bono quo factus fuerat rectus, acceperat posse non peccare, posse non mori, ipsum bonum non deserere, datum est adjutorium perseverantia, non quo fieret ut perseveraret, sed sine quo liberum arbitrium perseverare non posset*. Ubi disertè asserit, quod Adam per illud bonum quo factus fuerat rectus (quod utique est donum integritatis & justitiæ originalis) acceperat posse non peccare, seu in bono perseverare. Unde idem S. Doctor de illo adjutorio nunquam dicit, quod Adam ei dissentire vel obtemperare posset, sed passim ait, *illud adjutorium fuisse tale in quo permaneret, si vellet, aut quo desereret, si vellet*: quæ locutiones non nisi in justitiam originalem, & gratiam sanctificantem, Adamo in creatione collatam, quadrare possunt.

202 Ex dictis hætenus in hujus celeberrime difficultatis resolutione, præter plura quæ elici inde possunt, constare puto, D. Thomam melius ac feliciter Augustini mentem assecutum & interpretatum fuisse Jansenio, subindeque nimis anxie religiosos esse, & vano timore percelli, seu infelici scrupulo hære aliquos, qui cum se D. Thomæ Discipulos jactent, hujus S. Doctoris sententiæ & interpretationi subijci renuunt, quasi piaculum aut apertam calumniæ existimantes, suspicari Jansenium, hac in parte, à legitima S. Augustini mente & interpretatione aberrasse.

DISPUTATIO VI.

De amore Dei, & aliis divini voluntatis affectibus.

Ad quæst. 20. D. Thomæ.

D Postquam Angelicus Doctor quæstione 19. de divina voluntate per duodecim articulos fusè disseruit, quæstione sequenti agit de ejus affectibus, & specialiter de amore, qui est primus voluntatis motus, à quo cæteri omnes oriuntur. Eidem ordini & methodo inhærentes, postquam ea quæ ad existentiam, quid dicitatem, objectum, libertatem, efficaciam, aliasq; divini voluntatis prærogativas & perfectiones attinent, disputationibus præcedentibus fusè expendimus, de amore Dei, & aliis affectibus ad illam pertinentibus, pauca in hac disputatione dicemus.

ARTICVLVS I.

An Deo cum proprietate competat amor, & non solum gaudium suæ bonitatis?

§. I.

Proponitur ratio dubitandi cuiusdam Recentioris, & conclusio affirmativa statuitur.

Ratio dubitandi pro parte negativa est, quia amor est medius inter desiderium & gaudium, sive delectationem: quatenus gaudium est de bono præsentis seu possessio, desiderium de bono absenti, possibili tamen haberi: amor verò est

Ooo 3 de bo-